

COMITETUL DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ AL
JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN
MUZEUL DE ISTORIE AL JUDEȚULUI
CARAȘ-SEVERIN

BANATICA

* * * *



REȘIȚA, 1977

COMITETUL DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ
AL JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN
MUZEUL DE ISTORIE AL JUDEȚULUI
CARAȘ—SEVERIN

BANATICA



REȘIȚA 1977

COMITETUL DE REDACȚIE:

H. DAICOVICIU

doctor în istorie

I. I. RUSSU

doctor-docent în științe istorice

E. SOMEȘAN

M. DELEANU

N. BOCȘAN

C. FENEȘAN

N. GUDEA

GH. LAZAROVICI

I. POPA

I. UZUM

redactor responsabil

V. WOLLMANN

secretar de redacție

V. ZABERCA

„BANATICA”

Orice corespondență se va adresa:

Muzeul de istorie al județului

Caras-Severin din Reșița R-1700 REȘIȚA

Str. Văliugului nr. 103

„BANATICA”

Toute correspondance sera envoyée à
l'adresse:

Muzeul de istorie al județului

Caras-Severin din Reșița R-1700

REȘIȚA (ROMANIA)

Str. Văliugului nr. 103

Anul acesta poporul nostru sărbătorește împlinirea unui veac de la dobândirea independenței de stat a României. Deziderat secular al maselor iubitoare de libertate, cerință imperioasă a progresului social, cucerirea independenței se înscrie cu slove aurite în cartea de onoare a neamului, reprezintă un moment memorabil al epopeei noastre naționale.

Aniversarea gloriosului centenar ne prilejuiește evocarea faptelor de rară bărbăție ale arcașilor lui Mircea, Ștefan sau Mihai cel Viteaz, ale pașoptiștilor și ctitorilor de țară din 1859, ale dorobanților și roșiorilor care și-au vărsat sîngele pe cîmpurile de luptă de la Grivița, Rahova, Plevna, Smîrdan și Vidin. Acolo, pe plaiurile sud-dunărene, în gigantica vîltoare a morții, ne-am făurit un nume de nepieritoare glorie, am încrustat pentru eternitate pe scuturile noastre deviza demnității și curajului, am dovedit lumii întregi că merităm o soartă mai bună.

Războiul pentru cucerirea independenței a avut un puternic ecou în conștiința bănățenilor, a tuturor românilor din provinciile istorice aflate sub stăpînire străină, care și-au adus un aport substanțial la obținerea victoriei. Este notabilă, de asemenea, participarea activă la luptă pentru realizarea aspirațiilor naționale a tinerei mișcări socialiste și muncitorești din țara noastră.

Coloana independenței, a cărei piatră de temelie a fost pusă prin jertfă și vrerea întregului popor român, a fost consolidată la Mărăști, Mărășești și Oituz; năzuința spre unitate națională a fiilor acestui pămînt și-a găsit împlinirea la Alba Iulia, în 1 decembrie 1918; hotărîrea nestrămutată a maselor largi truditoare de a înlătura, odată pentru totdeauna, împilarea omului de către om s-a manifestat pregnant în focul eroicelor bătălii de clasă, conduse de comuniști, care au culminat cu insurecția din August 44, deschizătoarea drumului spre adevărata independență și neatîrnare a țării.

Prezentul volum, a cărui apariție coincide cu aniversarea centenarului independenței de stat a României, reprezintă un pios omagiu adus martirilor de ieri, neînfricaților luptători pentru dreptate și libertate socială, tuturor celor care s-au jefit pentru cauza neatîrnării și unității naționale.

COMITETUL DE REDACȚIE

CUPRINS
SOMMAIRE—INHALT—CONTENTS

EPOCA STRĂVECHE

MARTIN OLARIU — ȘTEFAN CADARIU, Peșteri cu urme de locuire de pe Valea Nerei (Sectorul Chei)	9
<i>(Bewohnte Höhlen im Nera-Tal)</i>	18
GHEORGHE LAZAROVICI, Periodizarea culturii Vinča în România	19
<i>(Die Periodisierung der Vinča-Kultur in Rumänien)</i>	
MARIAN GUMĂ — NICOLETA GUMĂ, Săpături de salvare la Valea Timișului (Județul Caraș-Severin)	45
<i>(Rettungsgrabungen bei Valea Timișului; Krs. Caraș-Severin)</i>	67
MARIAN GUMĂ, Cercetări arheologice pe Stenca Liubcovei (Județul Caraș-Severin)	69
<i>(Archäologische Forschungen auf dem „Stenca Liubcovei“-Berg; Krs. Caraș-Severin)</i>	103
TUDOR SOROCEANU, Considerații preliminare asupra ceramicii de tip Mureș	105
<i>(Vorläufige Betrachtungen über die Keramik vom Mureș-Typ)</i>	110
CAIUS SĂCĂRIN, Trei celturi de la Pescari (Județul Caraș-Severin)	111
<i>(Trois haches à douille du village Pescari; Département Caraș-Severin)</i>	115

PERIOADA ROMANĂ ȘI POSTROMANĂ

NICOLAE GUDEA — OVIDIU BOZU, A existat un sanctuar mithriac la Pojejena?	117
<i>(About the existance of a Mithraeum at Pojejena?)</i>	132
OVIDIU BOZU, Cohors I Sagittariorum la Zăvoi (Județul Caraș-Severin)	131
<i>(Cohors I Sagittariorum in Zăvoi; Krs. Caraș-Severin)</i>	133

OCTAVIAN RAUȚ — OVIDIU BOZU — RICHARD PETROV-SZKY, Drumurile romane în Banat	135
(<i>Römerstrassen im Banat</i>)	159
DOINA BENEĂ, Tipare și medaliaone din ceramică din colecția Muzeului Banatului	161
(<i>Moulds and Medallions of Pottery in the Banat Museum</i>)	168

ISTORIE MEDIE

MIRCEA RUSU, Transilvania și Banatul în secolele VI — IX	169
(<i>Siebenbürgen und Banat zwischen dem VI. und IX. Jahrhundert</i>)	214
ILIE UZUM, Locuirea feudală timpurie de la Gornea-Țărmuri	215
(<i>Frühmittelalterliche Ansiedlung bei Gornea-Țărmuri, Krs. Caraș-Severin</i>)	222
CRISTINA FENEȘAN-BULGARU, Problema instaurării dominației otomane asupra banatului Lugojului și Caransebeșului	223
(<i>Das Problem der Einsetzung osmanischer Herrschaft im Banate von Lugosch und Karansebesch</i>)	238
COSTIN FENEȘAN, „Reglementarea“ din 1693 a comitatului Severinului	239
(<i>Die „Regelung“ von 1693 der Severiner Gespanschaft</i>)	243
COSTIN FENEȘAN — VOLKER WOLLMANN, Informații privind mineritul și metalurgia de la Sasca în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea	245
(<i>Auskünfte über das Saskaer Berg- und Hüttenwesen in der zweiten Hälfte des XVIII. Jahrhunderts</i>)	257

MIHAIL P. DAN — COSTIN FENEȘAN, Informații privind pregătirea celei de-a treia călătorii a lui Iosif al II-lea în Banat	259
(<i>Auskünfte über die Vorbereitung der dritten Reise Josephs II. ins Banat</i>)	268

ISTORIE MODERNĂ ȘI CONTEMPORANĂ

GRIGORE PLOEȘTEANU, Din lupta lui Paul Vasici pentru drepturile Românilor bănățeni și transilvăneni	269
(<i>Aus dem Kampfe Paul Vasici für die Rechte der banater und siebenbürger Rumänen</i>)	283
GELU NEAMȚU — GHEORGHE NAGHI, Din corespondența lui Alexandru Roman privind ziarul „Federațiunea“ (1868—1876)	285
(<i>Aus dem Briefwechsel Alexandru Romans über die Zeitung „Federațiunea“</i>)	292

VASILE M. ZABERCA, Bănăţenii — susţinători ai războiului pentru cucerirea independenţei	293
(<i>The People from Banat — Supporter of the Independence War</i>)	298
VIOREL FAUR, Mişcarea memorandistă în Bihor	299
(<i>Memorandist movement in Bihor District</i>)	307
ION POPA, Un document despre greva muncitorilor de la Anina din anul 1903	309
(<i>Un document concernant la grève des ouvriers d'Anina de l'année 1903</i>)	311
ION POPA — GHEORGHE JURMA, Ecouri ale răscoalei ţărăneşti din anul 1907 în Judeţul Caraş-Severin	313
(<i>Retentissements de la révolte des paysans de l'année 1907 dans le département Caraş-Severin</i>)	316
ALEXANDRU PORȚEANU, Lupta revoluţionară a maselor populare din judeţul Caraş-Severin pentru unirea cu România — 6 documente din arhivele Consiliului Naţional Român 1918	317
(<i>La lutte révolutionnaire des masses populaires du département Caraş-Severin pour l'union avec la Roumanie — documents tirés des archives du C.N.R. 1918</i>)	354
VASILE DUDAŞ, Aspecte ale grevei generale din august 1920 în Banat	355
(<i>Einige Aspekte des Generalstreiks vom August 1920 im Banat</i>)	359
GHEORGHE I. FLORESCU, Naţionalizarea societăţii „Reşiţa“ şi implicaţiile ei politice (1920—1923)	361
(<i>Die Verstaatlichung der „Reschitza“-Gesellschaft und ihre politische Miteinwirkungen 1920—1923</i>)	372
GHEORGHE RUJA, Exploatarea miniere ale societăţii Uzinele de Fier şi Domeniile Reşiţa (U.D.R.), 1920—1928	373
(<i>Die Bergwerke der Gesellschaft „Eisenwerke und Domänen Reschitza“, 1920—1928</i>)	383
LUDOVIC BĂTHORY, Greve şi revendicări ale muncitorilor de la societatea „Uzinele de Fier şi Domeniile Reşiţa“ în anul 1929	385
(<i>Streike und Forderungen der U.D.R.-Arbeiter im Jahre 1929</i>)	403
CONSTANTIN BRĂTESCU, Aspecte privind lupta pentru pământ a ţărănimii din judeţul Caraş între 1934—1937	405
(<i>Der Kampf der Bauern für Boden im Kreis Caraş in den Jahren 1934—1937</i>)	413
LIVIU GROZA, Contribuţii aduse de Divizia 19 Infanterie la insurrecţia naţională armată antifascistă şi antiimperialistă din august 1944 şi la acoperirea frontierelor ţării în partea de sud a Banatului	415
(<i>La contribution apportée par la Division 19 Infanterie à l'insurrection nationale armée antifasciste et antiimpérialiste du 23 août et à la couverture de la frontière du pays dans le sud du Banat</i>)	425

VIRGINIA ARDELEAN, Documente privind lupta pentru democratizarea aparatului de stat în plasa Oravița, Județul Caraș	427
(<i>Dokumente über den Kampf für Demokratisierung des Staatsapparates im Bezirk Oravița, Kreis Caraș</i>)	432

CRONICA ARHEOLOGICĂ ȘI REPERTORII

GH. LAZAROVICI — I. UZUM — M. GUMĂ, Gornea-Liubcova	
GH. LAZAROVICI — I. UZUM, Cuptoare-Sfogea	433
M. GUMĂ — N. GUMĂ — R. PETROVSZKY, Valea Timișului	
O. BOZU, Lăpușnicel — Cetate	434
N. GUDEA — O. BOZU, Pojejena — Via Bogdanovici	435
I. UZUM — GH. LAZAROVICI, Ilidia — Oblia	436
RICHARD PETROVSZKY, Contribuții la repertoriul arheologic al localităților județului Caraș-Severin din paleolitic până în secolul al V-lea î.e.n. (Partea III)	437
(<i>Beiträge zum archäologischen Ortsverzeichnis des Kreises Caraș-Severin, vom Paläolithikum bis in das V. Jh. v.u.Z.</i>)	461
VASILE IONIȚĂ, Identificarea pe baza toponimiei actuale a unor așezări dispărute (I)	463
(<i>L'identification des habitats disparus conformément à la toponymie actuelle</i>)	470

ISTORIA ARTEI ȘI CULTURII

LAJOS KAKUCS, Unele informații de arhivă privind cercetările arheologice efectuate în Banat între 1872—1918	471
(<i>Einige Archivauskünfte über die während der Zeit 1872—1918 im Banat vorgenommenen archäologischen Ausgrabungen</i>)	478
VALERIU LEU, Un manuscris românesc inedit din prima jumătate a secolului al XVIII-lea	479
(<i>Une manuscrit roumain inédit de la première moitié du XVIII-ème siècle</i>)	481
NICOLAE BOCȘAN, Contribuții la bibliografia literaturii române din Banat în epoca luminilor	483
(<i>Beiträge zur Bibliographie des rumänischen Schrifttums aus dem Banat im Aufklärungszeitalter</i>)	494
NEGOIȚĂ LĂPTOIU, Din corespondența pictorului bănățean Nicolae Popescu către Timotei Cipariu	495
(<i>De la correspondance du peintre Nicolae Popescu du Banat avec Timotei Cipariu</i>)	505
ELENA BORUGA, Aspecte din activitatea de publicist a lui Traian Vuia	507
(<i>Aspects de l'activité du publiciste de Traian Vuia</i>)	519